

www.bastinaobjave.com

IMAM HASAN ASKERI, mir neka je na nj!

- Politička i društvena situacija u Imamovo, mir neka je na nj, doba
- Imamove sigurnosne prosudbe
- Sedam aspekata Imamovih, mir neka je na nj, aktivnosti
- Obimno korištenje znanjem o gajbu
- Priprema šijja za period skrivenosti
- Blistava manifestacija zbilje

Kratak osvrt na biografiju Imama Askerija, mir neka je na nj!

Imam Askeri, jedanaesti Imam iz Ehli-bejta, rođen je 232. godine po Hidžri.¹ Njegov otac je deseti Imam hazreti Hadi, mir neka je na nj, a majka mu je bogobojazna i plemenita gospođa Hudejsa,² koju neki nazivaju i Susan.³ Ova ugledna gospođa ubrajala se među dobre i islamom upravljene žene, a od njenih vrlina dovoljno je istaknuti to da je nakon šehadeta Imama Hasana Askerija, mir neka je na nj, ona postala utočište i oslonac šijjama u tim kriznim i burnim vremenima.⁴

S obzirom da je jedanaesti Imam, prema naredbi abasidskog halife, prisilno živio u Samari u dijelu poznatom kao Asker, njegov nadimak Askeri dolazi otuda.⁵ Drugi njegovi najpoznatiji nadimci jesu Teki i Zeki⁶, a zvali su ga još i Ebu Muhammed. Bilo mu je 22 godine kad je njegov plemeniti otac okusio šehadet. Period njegovog imamata trajao je 6 godina, a živio je, dakle, 28 godina. Šehidom je postao 260. h.g. u svojoj kući u Samari, i sahranjen je pored svoga oca.⁷

¹ Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv. 1, str. 503.; Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 335; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebi Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 422. Mesudi i Ali ibn Isa Arbili navode da se Imam rodio 231. h.g.

² Šejh Mufid, *Ibid*, str. 335.; Tabrisi, *Ibid*, str. 366.

³ Kuleyni, *Ibid*, str. 503.; Ali ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., str. 192.

⁴ Šejh Abbas Qomi, *Al-Anvarul-behiyet*, Ketabfurushi-ye Jafar, Mashad, str. 151.

⁵ Suduq, *'Ilali shera'ye*, Mektebeti Tabataba'i, Qom, sv. 1, str. 230.; Suduq, *Mana'i Akhbar*, Mektebetus-suduq, Tehran 1379, str. 65.

⁶ Ebu Džafer Muhammed ibn Džerir At-Taberi, *Dila'ilul-imamet*, Menshureti Rida, Qom 1363, str. 223.

⁷ Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 345.; Šejh Abdullah Šeberavi, *Al-Itihaf bi hubbi al-ashraf*, Menshureti Rida, Qom 1363, str. 178-179.

Halife Imamovi savremenici

Imam Askeri, mir neka je na nj, tokom svog kratkog imamata bio je savremenik s trojicom abasidskih halifa, od kojih je svaki bio okrutniji od svog prethodnika, a radi se o sljedećoj trojici:

1. Al-Mu'tazz Billah (252-255. h.g.);
2. Al-Muhtadi Billah (255-256. h.g.);
3. Al-Mu'tamid Billah (256-279. h.g.).

Abasidske halife, koje su se sprva predstavljali kao podržavatelji Alijeve obitelji i oni koji su digli ustanak radi osvete Emevijama, zanemarili su kasnije svoja obećanja narodu, te su postali još gori od emevijskih halifa i počeli su se ponašati krajnje samoljubivo i sebično. Kako bismo ukazali na crni bilans nedjela abasidskih halifa koji su bili savremenici Imamu Askeriju, mir neka je na nj, ukratko ćemo predstaviti taj period i način njihove vladavine.

1. Mu'tazz

Mu'tazz je bio Mutevekilov sin, a vlast je preuzeo nakon svrgavanja Mu'istaina 252. h.g., te je nastavio ići putem svojih prethodnika. Nakon Mutevekilovog ubistva, Turci su preuzeli primat u državnim poslovima, te umjesto da oni budu izvršitelji halifinih naredbi, halifa je postao podređen njihovoj volji. Ukoliko im se halifa ne bi povinovao, neminovno bi poduzeli urotu protiv njega koja bi vodila ka njegovom ubistvu. U prilog tome svjedoči i sljedeća priča: Mu'tazz je jednom okupio grupu svojih istomišljenika i osoba od njegovog povjerenja, pa je pozvao zvjezdoznanca i zatražio od njega da predvidi koliko će trajati njegova vlast. Jedan pronicljiv čovjek koji se tu našao reče: "Ja bolje od zvjezdoznanaca znam koliko će halifa vladati i živjeti. Njegova vlast trajat će sve dok ga Turci budu podržavali i željeli ga na tronu. Onda kad izazove njihovu srdžbu i kad mu više ne budu naklonjeni, okončana će biti i njegova vladavina."⁸

Kao rezultat utjecaja i dominacije Turaka na dvoru, situacija je bila takva da halifa nije bio ništa više od obične protokolarne funkcije, dok su svi državni poslovi praktično bili u rukama Turaka.

Tako skupina Turaka jednom dođe u halifinu palatu, pa ga odguraše u jednu sobu gdje ga propisno izudaraše drvenim palicama i štapovima, a onda ga izvedoše u dvorište palate i ostaviše ga na Suncu. Tog dana bilo je tako vruće da je zemlja gorjela i ljudi su izbjegavali hodati po njoj, budući da su od jare bili prisiljeni skakutati. Halifu Turci tako zbaciše s trona, a skupina njih preuze sve njegove dužnosti. Onda odlučiše da se zauvijek riješe Mu'tazza, pa ga prepustiše jednom čovjeku koji ga je držao u zatočeništvu, izloženog gladi, žeđi i najtežim mukama. Naposljetku halifu polumrtvog ubaciše u jedan podrum, a onda zatvoriše poklopac podruma i tako Mu'tazz bi živ sahranjen.⁹

⁸ Ibn Teqteqa, *Al-Fakhri*, Dari Sadr, Bejrut 1386, str. 243.

⁹ Ibn Teqteqa, *Ibid*, str. 243.; Ibn Asir, *Al-Kamilu fil-tarih*, Bejrut, Dari Sadir, 1399. h.g., sv. 7, str. 195-196. Mu'tazzovo ubistvo opisuje se i na druge načine. Recimo, pogledati u Suyuti, *Tarihul-hulefa*, Mektebetu-musna, Bagdad 1383, str. 360., ili u Mesudi, *Murudžul-zehab*, Bejrut, Darul-Anadalu, sv. 4, str. 97.

2. Muhtadi

Muhtadi je drugi halifa koji je bio Imamov savremenik, odnosno četrnaesti po redu abasidski halifa, a vlast je preuzeo nakon ubistva njegovog brata Mu'tazza 255. godine po Hidžri.

Baš poput svoga brata, ni Muhtadi nije bio samostalan u svojim poslovima i predstavljao je tek igračku u rukama Turaka na abasidskom dvoru. U usporedbi s ostalim abasidskim halifama, Muhtadi je bio pravedan čovjek, i po moralu i ponašanju s njim se mogao porediti samo emevijski halifa Omer ibn Abdulaziz. Muhtadi je znao reći: "Među emevijskim halifama bio je makar jedan častan čovjek (Omer ibn Abdulaziz), pa je zbilja naša sramota da među abasidskim halifama nema bar neko sličan njemu." Zato je on, poput Omera ibn Abdulaziza, nastojao izaći u susret žalbama ljudi, i bio je umjeren u svojoj ishrani, odijevanju i troškovima. Preuzevši hilafet, prekinuo je s raskošnim ceremonijama i pijankama na dvoru. Historičari hvale takve njegove postupke i pravedan odnos.¹⁰

Svakako, čini se da je Muhtadija na ovakvo ponašanje potakla svijest o društvenoj i političkoj situaciji. On je znao da u islamskom društvu postoje osobe koje su bolje, učenije i hilafeta dostojnije od njega, te da bi stoga vlast trebao predati takvim ličnostima, a sam se povući s političke scene. On kao osoba koja je, prema riječima nekih historičara, svakodnevno postila iftareći se hljebom, sirćetom i solju, trebalo bi da je lahko mogao suspregnuti svoju strast i ljubav prema vlasti, no mi vidimo da se Muhtadi do posljednjeg trenutka svog života, otkako je ubio svog brata Mu'tazza, čvrsto držao vlasti i oslanjao se na nju. Historija je zapamtila mnogo takvih vladara, i malo je vjerovatno da su njegovi postupci bili izraz stvarnog vjerskog opredjeljenja. Najjasniji dokaz njegove zaljubljenosti u vlast jeste činjenica da he Muhtadi do posljednje večeri svoga života držao Imama Askerija u tamnici i čak je namjeravao da ga ubije.¹¹

3. Mu'tamid

Treći abasidski halifa Imamov, mir neka je na nj, savremenik bio je Mu'tamid. Četiri godine imamata hazreti Askerija protekle su u vrijeme Mu'tamidove vladavine. Mu'tamid je rođen 229. h.g., a na vlast je, posredstvom Turaka, došao 256., da bi njegov život bio okončan 279. h.g.

Ako historičari o Muhtadiju (Mu'tamidovom amidžiću)¹² i pišu sa simpatijama i hvale ga, Mu'tamidov nemoral i opačinu kude, i saglasni su oko toga da je ovaj bio slijepo odan hedonizmu i provodima, i da ga stanje i problemi ljudi uopće nisu zanimali. Stoga ni narod nije držao do njega, i nade su polagali u njegovog brata Muvafaka (Talhu), koji je, s obzirom da je Mu'tamid bio posve okrenut udovoljavanju svojim strastima i hedonističkim porivima¹³, vodio sve njegove državne poslove.

O autoritetu koji je Muvafak uživao u Mu'tamidovo doba, historičari pišu: "Iako je hilafet zvanično bio u Mu'tamidovim rukama, njime je ustvari upravljao Muvafak, a Mu'tamid je tek nosio naziv halife."¹⁴

¹⁰ Ibrahim Hasan, *Tarikhe siyasi-ye islam*, Javidan, Tehran 1360, sv. 3, str. 377.; Mesudi, *Murudžul-zeheb*, Bejrut, Darul-Anadaluš, sv. 4, str. 96. i 103.; Ibn Teqteqa, *Al-Fakhri*, Dari Sadr, Bejrut 1386, str. 246.; Ibn Asir, *Al-Kamilu fil-tarih*, Bejrut, Dari Sadr, 1399. h.g., sv. 7, str. 223-224.

¹¹ Ibn Asir, *Ibid*, str. 234.; Ibn Teqteqa, *Ibid*, str. 246.; Ibrahim Hasan, *Ibid*, str. 377.

¹² Muhtadi je bio sin Vafika ibn Mutasima, a Mu'tamid sin Mutevekila ibn Mutasima.

¹³ Suyuti, *Tarihul-hulefa*, Mektebetu-musna, Bagdad 1383, str. 363-367.

¹⁴ Ibn Teqteqa, *Al-Fakhri*, Dari Sadr, Bejrut 1386, str. 250.; Ibrahim Hasan, *Tarikhe siyasi-ye islam*, Javidan, Tehran 1360, sv. 2, str. 378.

Politička i društvena situacija u doba Imama Askerija, mir neka je na nj

Kako smo vidjeli, abasidske halife nisu prezali od svakojakih pritisaka i ograničenja spram Imama, a ti pritisci su svoj vrhunac dosegli u doba Imama Dževada te Imama Hadija i Imama Askerija u Samari. Silina tih pritisaka bila je takva da su trojica velikih ehli-bejtskih Imama koji su živjeli u centru njihove vlasti (Samari) napitak šehadeta ispili nakon kratkog života: Imam Dževad umro je u 25., Imam Hadi u 41., a Imam Askeri u 28. godini života, a to znači da su skupa živjeli ukupno 94 godine, što je rezultat represije i nedaća koje su podnosili. Uz sve to, iz dva razloga su pritisci i ograničenja kojima je bio podrvgnut Imam Askeri, mir neka je na nj, intenzivniji od onih kojima su bili izloženi njegovi prethodnici:

1. U doba Imama Askerija, mir neka je na nj, šiije se javljaju kao organizirana i ozbiljna snaga u Iraku, suprotstavljena tadašnjim halifama, i oni niti jednom od abasidskih halifa nisu priznavali legitimitet, držeći da hilafet pripada od Boga određenim Imamima iz Alijevog, mir neka je na nj, potomstva, a najistaknutija ličnost iz te porodice u ono vrijeme bio je Imam Hasan Askeri, mir neka je na nj. Svjedočanstvo tadašnje snage šiija nlazimo i u riječima Mu'tamidovog vezira Ubejdullaha. Naime, nakon šehadeta hazreti Askerija, Ubejdullahu je došao Imamov brat Džafer poznat kao Kezzab (lažac) i rekao: "Položaj moga brata sada povjeri meni, a ja ću ti u zamjenu godišnje davati dvadeset hiljada dinara." Vezir mu se prezrivo obrati: "Budalo! Halifa se toliko borio protiv onih koji su tvoga oca i tvoga brata smatrali Imamima, pa ih nije mogao odvratiti od njihovog uvjerenja. Ako šiije tebe budu smatrali Imamom, tad ti ne treba ni halifa ni bilo ko drugi, a ne budeš li u njihovim očima uživao taj položaj, tad ti naš trud u tome neći ni najmanje pomoći."¹⁵
2. Abasidska porodica i njihovi podržavatelji su iz pouzdanih predaja znali da će obećani Mehdi, koji će značiti kraj za sve vladare samovoljnike, biti iz potomstva hazreti Askerija, mir neka je na nj, pa su stoga strogo nadzirali njegov život, spremni da mu otmu sina kad se rodi i ubiju ga (slično Faraonovom uzaludnom pokušaju da ubije Musaa), a više o tome saznat ćemo kad budemo govorili o Imamovom šehadetu.

S obzirom na naprijed navedene razloge, pritisak na jedanaestog Imama bio je izuzetno snažan, i on je živio pod stalnim nadzorom i kontrolom. Abasidska vlast bila je toliko zabrinuta imamovim utjecajem i važnim položajem koga je uživao u društvu, da su Imamu stavili u obavezu da se svakog ponedjeljka i srijede javlja na dvor.¹⁶

Abasidski dvor bio je toliko uplašen da se ni ovim nisu zadovoljili, već je Mu'tazz uhapsio Imama i bacio ga u tamnicu, pa je čak i naredio Sa'idu Hadžibu da Imama pošalje u Kufu, a onda ga u putu sustigne i ubije,¹⁷ no samo tri dana kasnije Turci su ubili Mu'tazza, i tako je njegov plan osujećen. Nakon njega je Muhtad također utamničio Imama i namjeravao ga

¹⁵ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 197.; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 422.; Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv.sv. 1, str. 503.; Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 376.

¹⁶ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 434.; Ebu Džafer Muhammed ibn Džerir At-Taberi, *Dila'ilul-imamet*, Menshureti Rida, Qom 1363, str. 274. Moguće je da se ovdje postavi pitanje kako je pritisak na Imama mogao biti tako snažan uzmemo li u obzir da je vlast halife bila slaba i da je upliv Turaka na dvoru bio toliko značajan? U odgovor treba kazati da bi se Imam lahko iznio s tim pritiscima da su oni dolazili od samoga halifa, i Imam bi, ako ništa drugo, bez naročitih problema djelovao u ilegalni, ali činjenica je da je Imamov duhovni autoritet smetao svima koji su predstavljali dio državnog aparata i koji su kroz učešće u vlasti ili saradnju s njom ostvarivali svoje interese. Upravo zato Imamova situacija nije naročito zavisila od aktuelnog halife, odnosno smrću jednog i dolaskom drugog halife stvari se u biti nisu mijenjale.

¹⁷ Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 5, str. 311.

ubiti, no Bog mu nije pružio priliku da to i učini budući da su Turci ustali i protiv Muhtada i ubili ga.¹⁸

Imamove sigurnosne prosudbe

Pored svega kazanog, postoje i dokumenti i svjedočanstva koji pokazuju koliko su daleko išli šejtanski planovi i urote abasidskog dvora protiv Imama, ali nam pokazuju i koliko su pronicljive i mudre bile Imamove sigurnosne prosudbe. Kako bi bilo jasnije o čemu govorimo, navest ćemo nekoliko primjera:

1. Ebu Hašim Davud ibn Kasim Džaferi¹⁹ priča: “Nas nekolicina bili smo zatočeni, kad u tamnicu dovedoše Imama Askerija i njegovog brata Džafera. U zatvoru je s nama bio i jedan adžemija²⁰, koji je za sebe tvrdio da je sljedbenik Alijeve obitelji. Imam ga primijeti, pa reče: ‘Da među vama nije čovjek koji nije od vas, rekao bih vam kad ćete izaći na slobodu.’ Onda pokaza adžemiji da izađe i ovaj otiđe. Onda nam reče: ‘Ovaj čovjek nije jedan od vas, i zato ga se klonite. On podnosi izvještaj halifi o svemu što kažete, i zapis o tome je i sada skriven u njegovoj odjeći.’ Onda ga jedan od nas pretrese i u njegovoj odjeći nađe izvještaj koji je pripremio za halifu, a u njemu su se nalazile važne i opasne stvari.”²¹ Ova pripovijest pokazuje nam da su čak i u zatvor bili ubačeni oni koji su trebali tajno nadzirati i špijunirati Imama i njegove sljedbenike.
2. Ahmed ibn Ishak, jedan od Imamovih drugova, priča: “Dođoh kod Imama i zamolih ga da napiše nešto, e kako bih ako mi nekad dođe pismo od Imama mogao prepoznati njegov rukopis (da neprijatelji ne bi u ime Imama slali krivotvorena pisma). Imam mi kaza: ‘Ja malo pišem širokim, a onda malo uskim kalemom, tako da ako to uočiš u pismu, ne brini i znaj da je moje.’”
3. Jedan od Imamovih drugova priča: “Bijaše skupina nas koji smo došli u Samaru, i samo smo čekali dan kad će Imam izaći iz svoje kuće kako bismo ga mogli vidjeti na ulici. Dok smo to očekivali, stiže nam pismo od Imama: ‘Kad me vidite, neka me niko od vas ne selami i neko niko ne pokazuje drugima na mene, jer to bi moglo biti opasno po vas.’”²²
4. Abdulaziz Belhi kaže: “Jednom sam sjedio na ulici koja vodi do bazara trgovaca ovcama. Odjednom opazih Imama Hasana Askerija kako ide prema gradskoj kapiji. Poželjeh povikati: ‘O ljudi, onaj čovjek je dokaz Božiji, pa ga zapamtite!’ Ipak, znao sam da bi me u tom slučaju ubili. Kad Imam naiđe pored mene, pogledah ga, a on prinese prst usnama i dade mi znak da ćutim. Ja, ipak, pođoh za njim, pa stadoh ljubiti njegove noge. On mi tad reče: ‘Pazi se, jer ako se odaš, stradat ćeš!’ Navečer otiđoh k njemu, pa mi reče: ‘Moraš se pritajiti, inače ćeš biti ubijen. Ne izlažite sebe opasnosti!’”²³
5. U doba Imama Askerija, mir neka je na nj, jedan od sljedbenika Alijeve porodice iz Samare otiđe nekim poslom u Džebel (planinsko područje koje se pruža na zapadu Irana do Hamadana i Kazvina). Ondje sreće jednog od Imamovih sljedbenika iz

¹⁸ Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 5, str. 313.

¹⁹ Ebu Hašim Džaferi je čovjek iz loze Džafera Tayyara, inače rodom iz Bagdada, i predstavljao je izuzetno uglednu i cijenjenu ličnost među šijama. Ubraja se među naročito prisne drugove Imama Dževada, Hadija i Askerija, koji su ga jako cijenili. Radilo se o veoma hrabrom i odvažnom čovjeku, pa je tako 252. h.g. uhapšen u Bagdadu, a potom prebačen u zatvor u Samari. Hatib Bagdadi I Sema'ni kao godinu njegove smrti, pak, navode 251.

²⁰ Adžem znači ne-Arap, tako da je ovaj čovjek najvjerovatnije mogao biti Iranac ili Turčin.

²¹ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str.437.; Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 222.

²² Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 5, str. 269.

²³ Mesudi, *Asbatul- vasijet*, Tabetur-rabi'et, Mektebi Džaferiyye, Nedžef, str. 243.

Helevana, koji da upita: “Odakle dolaziš?”, pa ovaj odgovori da je iz Samare. Onda onaj opet upita: “Znaš li tu-i-tu mahalalu i kuće u njoj?” Kad ovaj odgovori potvrdno, opet ga upita: “A znaš li išta o Haanu ibn Aliju?” “Ne”, reče čovjek iz Samare, pa onaj upita: “A zašto si došao ovamo?” “Došao sam poslom”, reče čovjek iz Samare, pa onaj drugi kaza: “Imam pedeset dinara. Uzmi ih, ali skupa idemo u Samaru, a onda ćeš me odvesti kod Hasana ibn Alija (Imama Askerija). Ovaj prihvati i odvede ga Imamovoj kući.²⁴

Iz ove priče možemo vidjeti pod kako strogim nadzorom je živio Imam Askeri i kako je teško bilo uopće doći u kontakt s njim. S druge strane, sumu novca koju je čovjek iz Helevana ponudio kako bi ga ovaj odveo Imamovoj kući pokazuje koliko je ljudima bilo važno sresti Imama. Naime, pedeset dinara je u ono vrijeme predstavljalo pozamašnu svotu, i historičari kažu da se tada za jedan dinar moglo kupiti kamilu. Dakle, radilo se o iznosu u vrijednosti pedeset kamila!

Sedam aspekata Imamovih, mir neka je na nj, aktivnosti

Uprkos svim ovim stalnim pritiscima, kontroli i mjerama nadzora od strane abasidske vlasti, Imam Askeri provodio je čitav niz političkih, društvenih i naučnih aktivnosti s ciljem očuvanja izvornog islama i borbe protiv neislamskih ideja i utjecaja, a te aktivnosti bismo mogli svesti na sljedeće:

1. **Znanstveni rad** na odbrani islamskog učenja, pobijanju nedoumica i sumnji koje su neprijatelji podgrijavali, te definiranje ispravnih islamskih stavova;
2. **Uspostava komunikacijske mreže** sa sljedbenicima Ehli-bejta iz različitih krajeva, i to preko njegovih opunomoćenika, te slanjem poruka i pisama;
3. **Ilegalno političko djelovanje** unatoč svekolikoj kontroli i nadzoru od strane abasidske vlasti;
4. **Materijalna potpora sljedbenicima Ehli-bejta**, naročito odabranim Imamovim drugovima;
5. **Politička podrška** šiijama i šiijskim elementima pred problemima s kojima su bili suočeni;
6. **Obimno korištenje znanjem o gajbu** u svrhu dizanja morala šiijama i vrbovanja onih koji su poricali imamat;
7. **Priprema šiija za period skrivenosti** njegovog sina dvanaestog Imama;

A sada ćemo se pozabaviti svakom od ovih aktivnosti ponaosob:

1. Znanstveni rad

Iako, zbog nepovoljnih uvjeta i snažnih pritisaka od strane abasidske vlasti, Imam Askeri nije bio u mogućnosti širiti svoje obimno znanje na nivou cijeloga društva, on je unatoč tome odgojio učenike koji su, svaki ponaosob, učinili mnogo na planu promoviranja i širenja islamskog nauka te razbijanju sumnji koje su unosili neprijatelji islama.

Šejh Tusi, neka je Božija milost na njega, navodi više od stotinu Imamovih učenika, a među njima se ističu izuzetne i dobro poznate ličnosti poput Ahmeda ibn Ishaka Eš'arija Komija, Ebu Hašima Davuda ibn Kasima Džaferija, Abdullaha ibn Džafera Hamirija, Ebu Amra Osmana ibn Sa'ida Amrija, Alija ibn Džafera i Muhammeda ibn Hasana Seffarija, a njihovi

---

²⁴ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., str. 316.

doprinosi i sve ono što su učinili za islam ne bi se mogli opisati u okviru jedne knjige. Više o njima, njihovim životopisima i djelu može se naći u biografskoj literaturi.

Pored toga što se Imam bavio odgojem ovakvih učenika, muslimani bi se katkad znali naći pred pitanjima i problemima čije rješavanje na sebe nije mogao preuzeti niko osim hazreti Askerija. U takvim situacijama, zahvaljujući svom imamskom znanju, hazreti Askeri je izvanrednom pronicljivošću uvijek pronalazio izlaz iz ćorskokaka i rješenje za svaki problem.

U prilog toj tvrdnji, ovdje ćemo navesti dva primjera:

- a) **Greška filozofa;** Ibn Šehir Ašub piše: “Ishak Kindi, koga se ubraja među najvažnije arapske odnosno islamske filozofe, inače Iračanin, napisao je knjigu pod naslovom “Proturječnosti Kur'ana”.²⁵ Dugo vremena proveo je osamljen u kući, povučen od svijeta i posve predan pisanju te knjige. Nekom prilikom, jedan od Kindijevih učenika dođe kod Imama Askerija, mir neka je na nj. Kad ga vidje, Imam mu reče: ‘Zar među vama nema upućenog čovjeka koji bi mogao odgovoriti na ono što govori vaš učitelj Kindi?’ Ovaj odgovori: ‘Svi smo mi njegovi učenici i ne možemo izaći s prigovorom učitelju.’ Tad mu Imam reče: ‘Ako te nečemu poučim i objasnim ti, možeš li to prenijeti svome učitelju?’ ‘Da’, odgovori ovaj.

Onda Imam kaza: ‘Kad pođeš odavde, idi kod tvoga učitelja, pa se prema njemu ophodi prijazno i učtivo, i nastoj se zbliziti s njim. Kad ostvariš potrebnu bliskost, kaži mu: Javilo mi se jedno pitanje na koje nije dostojan da odgovori niko osim vas, a radi se o dljedećem: Nije li moguće da je Kazivatelj Kur'ana imao namjeru kazati nešto drugo, a ne ono što ste vi iz tih riječi razumjeli, odnosno da ste vi pogrešno razumjeli ono što je tim riječima kazano? On će ti odgovoriti da je to moguće. Tad reci: Kako, onda, znate da Kazivatelj Kur'ana nije na umu imao nešto drugo, a ne ono što ste vi pretpostavili da jeste?’ Onda Imam nastavi: ‘On je pametan čovjek, i ovoliko će biti dovoljno da shvati svoju grešku.’

Učenik onda otiđe svome učitelju, ponašao se onako kako ga je Imam uputio, dok ne dođe u povoljnu priliku da postavi svoje pitanje. Tad ovako postavi Imamovo pitanje: ‘Da li moguće da onaj ko govori kaže nešto, a da onaj kome se obraća ne shvati šta je govornik imao na umu? Odnosno, da govornik govori jedno, a da slušatelj shvati to na drugi način?’ Irački filozof je pažljivo slušao pitanje svog učenika, a onda reče: ‘Ponovi to još jednom.’ Učenik ponovi svoje pitanje, pa se učitelj zamisli, a onda reče: ‘Da, takvo što nije nemoguće. Moguće je da govornik ima na umu nešto što slušatelj ne razumije, odnosno da iz vanjštine njegovih riječi shvati nešto što nije pravi smisao kazanog.’

Učitelj je znao da ovakvo pitanje nije moglo pasti na pamet njegovom učeniku, pa ga upita: ‘Zaklinjem te da mi kažeš istinu: Otkud tebi ovakvo pitanje?’ Učenik odgovori: ‘A zar se meni nije moglo javiti takvo pitanje?’, ali učenik reče: ‘Ne, još je prerano da dođeš na takvu razinu razmišljanja. Kaži mi ko te poučio ovom pitanju?’ Tad učenik odgovori: ‘Istina je da me Ebu Muhammed (Imam Hasan Askeri, mir neka je na nj) upoznao s ovim pitanjem.’ Učitelj onda reče: ‘Sad si mi kazao istinu. Ovakva pitanja svojstvena su toj obitelji, i oni su ti koji mogu dokučiti takve istine.’

---

²⁵ Filozof autor rečene knjige nije Ishak Kindi nego njegov sin Jakub. Kako piše Muhammed Lutfi Džuma, Ishak je za vladavine trojice abasidskih halifa: Mehdijsa, Hadijsa i Haruna, obavljao dužnost upravitelja Kufe. (*Tarikh-i felasafetul-islam fil-mashriq vel-maghrib*, Al-Mektebetul-'ilmiyye, str. 1) Možda je autor jednostavno zamijenio sina sa ocem, ili je prilikom prenošenja podataka i priređivanja knjige došlo do previda.

Shvativši svoju zabludu, učitelj je potom naredio da se naloži veliku vatru, pa je na njoj zapalio sve ono što je bio napisao o proturječnostima Kur'ana.”²⁶

Otvaranje monahove ruke: Jedne godine Samaru pogodi teška suša. Tadašnji halifa Mu'tamid naredi da ljudi klanjaju namaz za kišu (istisqa). Ljudi su se tri dana okupljali na gradskoj musali, klanjali i doveli, ali kiša ne pade. Četvrtog dana se veliki biskup kršćana zaputi sa svojim monasima u pustinju. Kad god bi jedan njegov monah digao ruke ka nebu, počeo bi krupan pljusak. Sutradan sam biskup učini isto, i pade kiša koja natopi zemlju onako kako su ljudi željeli. Narod time bijaše zadivljen, i kod mnogih se javi sumnja prema islamu te počеше pokazivati simpatije za kršćanstvo. Halifi se to nije svidjelo, pa naposljetku shvati da je prinuđen pozvati k sebi Imama, koji se tad nalazio u zatvoru, pa reče hazreti Askeriju: “Vidiš li da ummet tvoga djeda skreće u zabludu!” Imam odgovori: “Kaži biskupu da sutra, u utorak, s monasime izađe u pustinju.” Halifa reče: “Ljudima više ne treba kiša, jer palo je zbilja dovoljno. Zašto onda da sutra dođu u pustinju?” Imam odgovori: “Zato da, ako Bog da, razbijem sve sumnje.”

Halifa onda naredi da prvak kršćana u utorak, skupa sa svojim monasima, izađe u pustinju. Imam Askeri, mir neka je na nj, u pratnji gomile svijeta također dođe onamo. Kršćanski monasi podigoše ruke ka nebu da bi molili za kišu, i nebo se doista naoblaci i počе padati kiša. Tad Imam naredi da dovedu monaha na koga je pokazao i pogledaju šta se nalazi među prstima njegove ruke. Učiniše tako, i među njegovim prstima nađoše ostatke pocrnjelih ljudskih kostiju. Imam uze te ostatke kostiju, zavi ih i platno, pruži to onom monahu i reče: “Traži sada da kiša padne!” Monah opet diže ruke ka nebu, ali oblaci se odjednom razidoše i zasja sunce. To silno začudi sve prisutne.

Halifa tad upita Imama: “Kakve su ono kosti?” Imam, mir neka je na nj, odgovori: “Ono su kosti jednog od Božijih poslanika koje su iskopali iz njegovog kabura, a kosti Božijeg poslanika ne mogu se ukazati na otvorenom, a da odmah ne počne padati kiša.” Halifa pohvali Imama. Onda se raspitaše za kosti i nađoše da je ono što je Imam rekao istina.

Nakon ovog događaja Imam je pušten iz zatvora, a njegov ugled među narodom je dodatno porastao. Imam iskoristi priliku, pa zatraži da iz tamnice budu pušteni i njegovi drugovi, te halifa udovolji tom traženju.

---

²⁶ Ovu pripovijest Ibn Šahrašub prenosi u knjizi *Menaqib* (sv. 4, str. 424.) iz djela *Al-Tebdil* Ebul Kasima Kufija. Neki savremeni naučnici sumnjaju u istinitost ove priče, pa kažu: “Ova priča pokazuje da je Kindi živio u svojevrstnoj intelektualnoj kolebljivosti i da nije čvrsto vjerovao u islam. Iako je takvo što moguće, ovu zgodu navodi samo Ebul Kasim Kufi (i to bez navođenja prenositelja), a od njega je preuzima Ašubi, što znači da se na nju ne može pozvati kao na historijski argument.” (Muhammed Al-Sadr, *Tarikh-i gheybatus-sughra*, str. 196.)

Međutim, s obzirom na neke Kindijeve ideje koje srećemo u literaturi o historiji islamske filozofije, ova priča se ne čini nemogućom. Baveći se njegovom filozofskom mišlju, Halil Al-Džar i Hana Al-Fahuri pišu: “No, katkad se dešava da se između filozofskih stavova i kur'anskih ajeta uviđa oprečnost, i upravo takve oprečnosti su izazvale kod nekih otpor prema filozofiji. Kindi je rješenje tih proturječja pronašao u *tevilu* (unutarnjem smislu odnosno tumačenju) ajeta. On kaže: ‘U arapskom jeziku, riječi imaju svoje stvarno i svoje metaforičko značenje. Tako, baveći se nekim ajetima, mislilac može posegnuti za metaforičkim smislovima i poslužiti se *tevilom*.’” (*Historija filozofije u islamskom svijetu*, perz. Prijevod Abdul-Muhammed Ayeti, Ketab-e zaman, Teheran 1358., sv. 2, str. 380.)

Uspostava komunikacijske mreže sa sljedbenicima Ehli-bejta

U doba Imama Askerija, mir neka je na nj, šiizam se već bio raširio u različitim područjima i mnogim gradovima, tako da su se šiije koncentrirali u nekoliko krajeva. Gradovi i područja poput Kufe, Bagdada, Nišabura, Koma, Aveha, Medaina, Horasana, Jemena, Reja, Azerbejdžana, Samare, Džurdžana i Basre smatrali su se šijskim uporištima. Zbog niza razloga, Samara, Kufa, Bagdad, Kom i Nišabur uživali su u ovom pogledu posebnu važnost. Zbog brojnost i rasprostranjenost šijskih središta, postojanje središnje komunikacijske mreže nametalo se kao nužnost, e kako bi na taj način bio moguć kontakt između šiija i kuće imamata, te kontakt između samih šiija u različitim krajevima, čime bi vjersko i političko vođstvo šiija funkcioniralo na organiziran način.

Ovakva potreba javila se još u doba devetog Imama, i, kako smo objasnili govoreći o njegovom životopisu, još od tog vremena uspostavljena je komunikacijska mreža putem zastupništva i opunomoćeništva u različitim pokrajinama koja je funkcionirala kao središnji sistem.

Ovakav program nastavljen je i u doba Imama Askerija, mir neka je na nj. Shodno historijskim svjedočanstvima i dokumentima, Imam Askeri, mir neka je na nj, odabrao je među najistaknutijim i najuglednijim šijskim ličnostima svoje predstavnike ovlaštene za pojedina područja, te je preko njih održavao kontakt sa sljedbenicima u različitim krajevima. Između tih predstavnika treba istaknuti Ibrahima ibn Abdu, Imamovog predstavnika u Nišaburu.

U svome opširnom pismu Ishaku ibn Ismailu i šiijama Nišabura, nakon ukaza na ulogu imamata u upućivanju islamskog ummeta i pojašnjenja o nužnosti i važnosti slijedenja Imama te upozorenju na opasnosti koje nosi zanemarivanje imamovih naredjenja, Imam Askeri, mir neka je na nj, piše:

“O Ishak, ti si moj izaslanik za Ibrahima ibn Abdu, e kako bi on postupio u skladu s pismom koje sam poslao po Muhammedu Musi Nišaburiju. Ti i svi u tvome gradu dužni ste postupiti u skladu s pomenutim pismom.

Neka Ibrahim ibn Abda svima pročita ovo moje pismo, e kako ne bi ostalo mjesta pitanjima i sumnjama... Neka je blagoslov i golema milost Božija na Ibrahima ibn Abdu, na tebe i sve naše sljedbenike! Svi moji sljedbenici iz tvoga grada koji pročitaju ovo pismo, i svi iz toga kraja koji nisu zastranili od istine, moraju svoje finansijske obaveze prema nama predati Ibrahimu ibn Abdu, a on to mora predati Raziju²⁷ ili onome koga ovaj odredi. Takva je moja naredba...”

Iz ovog pisma, pored upute u pogledu prikupljanja materijalnih priloga šiija, koji su bili od velike važnosti za snaženje i učvršćivanje ekonomske pozicije šiizma, možemo primijetiti da su Imamovi predstavnici činili dobro uvezan lanac, da je svaki od njih imao jasno određeno područje djelatnosti i svaki je prikupljene priloge morao naposljetku predati glavnom opunomoćeniku, koji je to onda prosljeđivao Imamu.

Izgleda kako bi potvrdio položaj Ibrahima ibn Abde i objasnio domen njegovih zaduženja, Imam u svome pismu Abdullahu ibn Hamdeviji Bejhekiju piše ovako:

“Odredio sam Ibrahima ibn Abdu za prikupljanje materijalnih prava u vašoj oblasti i postavio sam ga za svog pouzdanog i povjerljivog povjerenika među mojim sljedbenicima. Budite bogobojažni i skrušeni, pa izmirite svoje materijalne obaveze, jer niko nema izgovora da to ne učini...”²⁸

²⁷ Vjerovatno se misli na Ahmeda ibn Ishaka Razija, jednog od šijskih prvaka iz Reja, također povjerenika Imama Askerija. (pogledati *Hijatul-Imam Askeri*, šejh Muhammed Dževad Tabrisi, str. 332.)

²⁸ Tusi, *Ibid*, str. 580, hadis 1089.

Čini se da su neke šiije sumnjali u vjerodostojnost Imamovog pisma odnosno rukopisa, plašeći se da se radio o krivotvorini, pa zato Imam u narednom pismu piše:

“Pismo koje vam je stiglo o opunomoćenstvu Ibrahima u pogledu prikupljanja materijalnih prava među šiijama u toj oblasti pisano je mojom rukom...”²⁹

Drugi Imamov predstavnik Ahmed ibn Ishak ibn Abdullah Komi A'sari, bio je inače jedan od imamovih posebnih drugova, šiijski prvak iz Koma. Neki od naučnika koji se bave biografijama spominju ga kao osobu zaduženu za kontakt između šiija iz Koma i Imama, i ubrajaju ga među najbliže Imamove druge. No, drugi naučnici smatraju ga tek jednim od Imamovih predstavnika i opunomoćenika. Iz jedne predaje u *Biharul-anvaru* da se zaključiti da je on bio Imamov opunomoćenik za oblast Koma.³⁰

Muhammed ibn Džeriri Taberi piše: “Ahmed ibn Ishak Komi A'sari bio je učitelj šejha Suduka i Imamov izaslanik. Kad je Imam umro, preuzeo je mjesto opunomoćenika Imama Zemana. Imam bi mu davao pisma, a o je sakupljao materijalne obaveze među ljudima Koma i okoline, pa bi to predavao Imamu.³¹ Ahmed ibn Ishak predao je Imamu stotinu i šezdeset kesa zlata i srebra sakupljenog među šiijama Koma, što pokazuje da se radilo o zbilja velikim iznosima.

Ibrahim ibn Mahzizar Ahvazi drugi je Imamov opunomoćenik. Kod njega se sabrao imetak iz bejtul-mala, ali nije bio u prilici predati to Imamu Askeriju. Nakon Imamovog šehadeta, Ibrahim se razbolio, pa oporuči svom sinu da taj imetak preda hazreti Sahibul-Zemanu. Ovaj obavi tu dužnost, pa umjesto svoga oca postade opunomoćenik dvanaestog Imama.”³²

Na vrhu ovog lanca Imamovih izaslanika i opunomoćenika nalazio se Muhammed ibn Osman Amri, te su ostali predstavnici posredstvom njega održavali kontakt s Imamom. Prikupljeni novac i dobra predavali su njemu, a on bi to onda prosljedio Imamu.³³

Poruke i pisma

Pored mreže predstavnika i opunomoćenika, Imam je svoju vezu sa šiijama održavao i putem poruka i pisama, i na taj način je rješavao njihove probleme. U ovom smislu, primjera radi, može se ukazati na aktivnosti Ebul-Adyana, jednog od Imamovih najprisnijih drugova.³⁴ On je Imamova pisma i poruke prosljeđivao njegovim sljedbenicima, a od njih je preuzimao njihova pisma, pitanja, hums i milodare, pa bi onda to donosio hazreti Askeriju u Samaru. Njegova posljednja dužnost, koju je obavljao posljednjih dana života Imama Askerija, opisana je u poglavlju o Imamovom šehadetu.

Pored kratkih poruka, Imam je svoje kontakte sa sljedbenicima održavao i posredstvom pisama, te ih je na taj način čuvao pod okriljem svoje upute. Takav primjer jeste i Imamovo pismo Ibn Babujeu, na koje ćemo se osvrnuti u poglavlju o snaženju političke pozicije šiija. Također, Imam je šiijama Koma i Aveha odaslao dva pisma koja su ostala sačuvana u našoj

²⁹ Tusi, *Ibid*, str. 580, hadis 1089.

³⁰ Tabasi, *Hiyati Imam Askeri*, str. 333.

³¹ Sv. 50, str. 323.

³² Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 351.; Tusteri, Šejh Muhammeda Taqi, *Qamusul-ridžal*, Merkez-e nashr-e ketab, Tehran 1379, sv. 1, str. 316.; Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv. 1, str. 518.

³³ Tusi, *Akhtiyari ma'rifetir-ridžal*, Daneshgahe ilahiyyat, Mashad 1348, str. 532, hadis br. 1015; Tusteri, Šejh Muhammeda Taqi, *Qamusul-ridžal*, Merkez-e nashr-e ketab, Tehran 1379, sv. 1, str. 315. Ovaj čovjek, kako ćemo vidjeti u narednom poglavlju, bit će odabran i za opunomoćenika Imama Zemana, ubrao Allah njegov dolazak.

³⁴ Ebul-Adyan Ali Basri umro je krajem trećeg hidžretskog stoljeća, a glavni nadimak mu je bio Ebul-Hasan, ali je u literaturi poznat i kao Ebul-Adyan, a ovaj nadimak stekao je zato što je raspravljao sa sljedbenicima svih religija, i u tim raspravama bi redovno pobjeđivao. Svakako, to je činio po uputama Imama i podučen od njega, što ukazuje na to da Imam nije zapostavljao ni ovaj vid djelovanja.

literaturi.³⁵ Sačuvana su i još neka pisma koja je Imam pisao različitim povodima.³⁶ Shodno predajama, Imam je ujutro 8. rebiul-evela 260. h.g., malo prije svoje smrti, napisao mnogo pisama za narod u Medini.

Ilegalno političko djelovanje

Unatoč svim ograničenjima i stalnoj kontroli od strane vladajućeg aparata, Imam Askeri, mir neka je na nj, predvodio je niz ilegalnih političkih aktivnosti koje, zahvaljujući suptilnosti metoda, nisu uočene od strane uhoda i doušnika. U ovom pogledu postoji mnoštvo primjera, a čitateljima ćemo ovdje skrenuti pažnju na dva:

Osman ibn Sa'id Amri³⁷, jedan od najbližih i najprisnijih Imamovih drugova, djelovao je pod krinkom trgovca uljem. Šiije i sljedbenici hazreti Askerija, mir neka je na nj, predavali su mu svoje materijalne priloge za Imama, a Osman bi to sakrivao u posude za ulje i tako dostavljao Imamu.³⁸

Davud ibn Esved bio je Imamov sluga zadužen za ogrijev i grijanje kupatila u kući. On priča: "Imam me jednom pozva i pruži mi jedno podugačko drvo debelo kao noga, rekavši: 'Nosi ovo Osman ibn Sa'idu i predaj mu to.' Uzeh drvo i pođoh kamo mi je kazano. Usput naiđoh na jednog vodonošu i njegova mazga zapriječi mi put. Vodonoša mi reče da potjeram mazgu, pa podigoh ono drvo da je udarim njime. Drvo puče, i tad unutar drveta ugledah pisma koja su ondje bila sakrivena. Brzo sakrih drvo u naručje i pođoh natrag, dok je vodonoša galamio za mnom i psovao me..."

Kad stigoh Imamovoj kući, ispred me sačeka Imamov sluga i odmah reče: 'Gospodar pita zašto si udarajući mazgu slomio drvo?' 'Nisam znao šta je u drvetu!', odgovorih. Imam mi reče: 'Zašto činiš stvari zbog kojih se kasnije moraš izvinjavati? Ubuduće, ako čuješ da nas neko psuje i govori ružno o nama, gledaj svoja posla i ne sukobljavaj se ni sa kim. Živimo u zlom gradu i zloj zemlji, pa se drži svoga posla, i znaj da nam stigne obavijest o onome što činiš.'"³⁹

Ova priča, dakle, govori nam da je Imam tajne dokumente i pisma sakrio u neko drvo i tako ih slao Osmanu ibn Sa'idu, osobi u koju je imao veliko povjerenje, te je to poslao po svome slugi zaduženom za ogrijev, grijanje hamama, cijepanje drva i slične poslove, čovjeku na koga niko ne bi posumnjao. No, zbog njegove neopreznosti, umalo da tajna bude otkrivena

Materijalna potpora sljedbenicima Ehli-bejta

Naredna važna djelatnost Imama Askerija, mir neka je na nj, bila je materijalna potpora njegovih sljedbenika, posebno Imamovim bliskim i odanim drugovima. Proučimo li Imamov životopis, uočiti ćemo da su se neki Imamovi drugovi katkad, pritisnuti neimaštinom, obraćali njemu, i Imam je rješavao njihove finansijske probleme, često im pomažući i prije nego su mu se uopće obratili. Na taj način Imam nije dopuštao da oni, pritisnuti materijalnim problemima, podlegnu pritiscima abasidske vlasti. U prilog tome, navest ćemo nekoliko primjera:

³⁵ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Kitabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 425.; Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv.5, str. 316; Fejz Kašani, *Me'adin al-hikmet fil-mekatibi al-i'ime*, Qom, sv. 2, str. 265.

³⁶ Fejz Kašani, *Ibid*, str. 264; Medžlisi, *Ibid*, str. 317.

³⁷ Osman ibn Sa'id kasnije će uživati tu čast da bude jedan od opunomoćenika dvanaestog Imama tokom perioda male skrivenosti, o čemu će u narednom poglavlju biti više riječi.

³⁸ Šejh Tusi, *Al-Ghaybat*, Mektebi Ninevi hadisiyye, str. 214.; Šejh Abbas Qomi, *Sefinetul-bihar*, Ketabkhane-ye Sena'i, Tehran, sv. 2, str. 158.

³⁹ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Kitabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 427.

1. Ebu Hašim Džaferi⁴⁰ priča: “Našao sam se pogođen neimaštinom. Htio sam o svojoj situaciji pisati Imamu Askeriju, mir neka je na nj, no stidio sam se i zato odustadoh. No, dođoh kući i vidjeh da mi je od Imama stiglo stotinu dinara, a u pismu je stajalo: ‘Ne stidi se i ne usteži se, već traži od nas, kako bi ti, voljom Božijom, bilo udovoljeno.’”⁴¹
2. Ali ibn Zejd Alevi priča: “Imam Askeri, mir neka je na nj, dade mi određenu svotu novca i reče: ‘Kupi sebi ovim robinju-sluškinju, jer tvoja robinja je umrla.’ Kad dođoh kući, saznadoh da mi je robinja doista umrla.”⁴²
3. Ebu Hašim Džaferi kaže: “Obavijestih Imama o svojim finansijskim potrebama. Imam mi pruži punu kesu sa nekih petsto dinara, i reče: ‘Uzmi evo, Ebu Hašime, i oprosti ako je to premalo!’”
4. Ebu Tahir ibn Bilal jedne godine došao je na hadž, i tokom obavljanja obreda primijeti da je Ali ibn Džafer⁴³ udijelio siromasima golem novac. Vrativši se s hadža, obavijesti Imama o tome. Imam mu u odgovor napisao: ‘Ranije smo naredili da mu se da sto hiljada dinara, a onda smo naredili da mu se da još, ali on to zbog nas nije htio prihvatiti.’ Nakon, svega, Ali ibn Džafer došao je kod Imama, i po Imamovom naređenju dato mu je trideset hiljada dinara.

Ova pripovijest kazuje nam kako je Ali ibn Džafer u Hidžazu razdijelio dosta novca, i iako u predaji nije jasno kazano o čemu se radilo, visina iznosa ukazuje da je riječ o osmišljenom planu da se materijalno pomogne siromašne šiije i ugledne ličnosti među njima, što je učinjeno shodno Imamovoj uputi i uz njegovu finansijsku potporu.

Naravno, ne treba sumnjati u to da je Imam raspolagao ovolikim svotama novca, jer, uprkos blokadi i svim pritiscima vlasti, Imam je posredstvom svojih povjerenika primao značajne priloge od šiija iz raznih krajeva. Historijska literatura, tako, svjedoči da Imamu jednom dođe neki čovjek iz Džurdžana⁴⁴ i donese mu priloge koje su sakupili ljudi iz tog kraja, a jedan čovjek iz Džebela, upućen od nekog alevije, pokloni imamu četiri hiljade dinara. Kako smo već kazali, Imamov povjerenik za Kom (Ahmed ibn Ishak) predao je Imamu stotinu i šezdeset kese zlata i srebra prikupljenih među narodom tog kraja. Imamovi povjerenici iz različitih krajeva donosili su mu značajne iznose sve do njegovog šehadeta, a nakon toga su to, prirodno, prosljeđivali hazreti Veli Asru. Kao primjer toga spomenuli smo novac koji se nalazio kod Ibrahima ibn Mehjara, a koji je njegov sin nakon očeve smrti predao povjereniku Imama. Možemo još spomenuti i sedamsto dinara koje je Imamu predao jedan čovjek iz Džebela, i petsto dinara koje je predao Imran Hamadani, kad već govorimo o iznosima koji se mogu naći u historijskim vrelima.

⁴⁰ O ličnosti i karakteru Ebu Džafera govorili smo na prethodnim stranicama.

⁴¹ Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 343.; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 439.; Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv. 1, str. 508.

⁴² Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 431.; Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 217.

⁴³ Ali ibn Džafer je bio odan i iskren drug Imama Hadija i Imama Askerija, mir neka je na njih, i čovjek od njihovog povjerenja. Neko vrijeme ga je Mutevekil držao u tamnici pod optužbom saradnje sa hazreti Hadijem, a pošto je izašao iz zatvora, po Imamovom naređenju odselio je u Mekku. Vjerovatno se ovdje misli na njega, budući da ga je Ebu Tahir vidio u Mekki.

⁴⁴ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 211.; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 435.

Politička podrška šiijama i važnim šiijским elementima

Među najzanimljivije političke aktivnosti Imama Askerija, mir neka je na nj, politička podrška važnim šiijским ličnostima pred pritiscima i teškoćama političke borbe, odnosno potpora borbi za ostvarenje uzvišenih ideala šiizma. Budući da su vodeće šiijske ličnosti bile izložene žestokim pritiscima, Imam je svakog od njih, u skladu sa situacijom, hrabrio, upućivao i dizao im moral, e kako bi porastao nivo njihove spremnosti da izdrže sve pritiske, nedaće i neimaštinu i iznesu svoju veliku društvenu i političku odgovornost, odnosno da izvrše svoje vjerske dužnosti.

Muhammed ibn Hasan ibn Mejmun priča: “Pisao sam Imamu Askeriju, mir neka je na nj, žaleći se na siromaštvo i neimaštinu, no onda rekoh sebi: ‘Zar Imam Sadik, mir neka je na nj, nije rekao: Siromaštvo uz nas bolje je od moći uz druge, a pogibija uz nas bolja je nego život uz naše neprijatelje!’ Imam mi u odgovor napisao: ‘Kad god se uvećaju grijesi naših prijatelja, Gospodar učini da osjete siromaštvu, pa tako pređe preko mnogih njihovih grijeha. Kako što si sam sebi kazao, siromaštvo uz nas bolje je nego bogatstvo uz druge. Mi smo sklonište onima koji se nama sklanjaju, i svjetlo smo onima koji od nas traže uputu. Mi čuvamo one koji se (kako bi izbjegli stranputicu) nama prikuče. Onaj ko nas voli, skupa je s nama u bliskosti Bogu, a onaj ko ne slijedi naš put, ide ka Vatri.’”

Drugi ovakav primjer jeste pismo Imama Askerija, mir neka je na nj, Aliju ibn Huseinu ibn Babveje Komiju, jednom od velikih ehli-bejtskih fakiha. U ovom pismu, nakon niza potrebnih savjeta i uputa, napominje se sljedeće: “Budi strpljiv i čekaj feredž (pojavu Imama Mehdijsa), jer Poslanik je rekao: ‘Najbolje djelo moga ummeta jeste iščekivanje feredža.’ Naši sljedbenici će stalno biti u žalosti i brigama dok se ne pojavi moj sin (dvanaesti Imam), onaj za koga nas je Poslanik obradovao da će ispuniti Zemlju redom i pravdom onako kako je sada puna nasilja i nepravde. O veliki čovječe od povjerenja i moj pravniče! Strpi se i preporučiti našim sljedbenicima strpljenje! Zemlja pripada Bogu, i On je daje u nasljedstvo onome od robova svojih kome On hoće. Dobar svršetak pripada samo bogobožaznima. Neka je na tebe i sve naše sljedbenike selam i rahmet Božiji!”⁴⁵

Obimno korištenje znanjem o gajbu

Znamo da su Imami, zahvaljujući njihovoj vezi sa Gospodarom svjetova, bili obaviješteni o stvarima iz gajba, te su se, u situacijama kad su bivali ugroženi temelji islamske istine ili prvorazredni interesi ummeta (poput legaliteta njihovog imamata), koristili ovom obaviještenošću o gajbu kao sredstvom upute. Predskazanja Imama i njihova kazivanja o stvarima iz domena gajba čine važan dio njihovih biografija. No, pozabavimo li se životopisom Imama Askerija da se zaključiti da je on više od ostalih Imama javno očitovao znanje o gajbu.

Shodno istraživanjima jednog savremenog naučnika, keramete, kazivanja o gajbu i izvanredna djela Imama Askerija, mir neka je na nj, Kutb Ravendi u djelu *Hara'idž* spominje u ukupno četrdeset slučajeva, Sejjid Bahrani u *Medinetul-me'adžizu* u 134 navrata, šejh Hur Amili u *Asbatul-hidajetu* u 136, a Allame medžisi u *Biharul-anvaru* bilježi 81 takav slučaj.⁴⁶ To je odličan pokazatelj brojnosti njegovih kerameta i kazivanja o gajbu.

⁴⁵ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 425. Budući da se šehadet Imama Askerija desio 260. h.g., a da je Ali ibn Husein ibn Babveje umro 329. h.g., neki zapažaju kako je čudno da mu Imam u navedenom pismu upućuje ovakve epitete s obzirom da se radilo o mladiću od dvadesetak godina. Ipak, izgleda da se radilo o čovjeku koji je, uprkos svojoj mladosti, spadao u red duhovnih i moralnih odličnika.

⁴⁶ Tabasi, Šejh Muhammed Dževad, *Hiyati Imam Askeri*, Daftar-e tablighat-e islami, Qom 1413, str. 121.

Može se zaključiti kako razlog tome leži u nepovoljnim uvjetima i skučenom ozračju u kome su jedanaesti Imam i njegov otac Imam Hadi živjeli. Naime, otkako je Imam Hadi pod prisilom doselio u Samaru – o čemu smo govorili u njegovoj biografiji – nalazio se pod stalnim nadzorom i strogom kontrolom, tako da nije niti imao prilike da široy šiirskoj zajednici svoga sina Hasana predstavi kao narednog Imama, a takvo što bi u principu predstavljalo i veliku opasnost s obzirom na prijetnje od strane tadašnje vlasti. Stoga se predstavljanje Imama Askerija, mir neka je na nj, šiijama i njihovo posvjedočenje njegovog imamata desilo tek u posljednjim mjesecima života Imama Hadija, mir neka je na nj.⁴⁷ Tako u vrijeme kad je on preselio s ovoga svijeta mnoge šiije nisu niti znale da je njegovo mjesto preuzeo upravo hazreti Askeri.⁴⁸

Čini se da u tom pogledu bez utjecaja nije bio i jedan drugi faktor, a riječ je o tome da je jedna skupina šiija još za života Imama Hadija smatrala kako će imamat pripasti njegovom drugom sinu, bratu hazreti Askerija, Muhammedu ibn Aliju. Ta skupina je stoga pred Imamom Hadijem Muhammedu iskazivala golemo poštovanje, iako se Imam Hadi borio protiv takvih ideja i upućivao ih je na imamat svoga sina Hasana.

Nakon šehadeta hazreti Hadija, skupina izdajica i nezalica, poput Ibn Mahvije, raširili su među narodom taj stav, te su nastojali osporiti u javnosti imamat hazreti Askerija.

Svi ovi faktori zajedno učinili su da ljudi sprva budu nepovjerljivi prema imamatu hazreti Askerija, mir neka je na nj, te su neki pokušavali iskušati Imama⁴⁹, dok su mu se drugi, provjere radi, obraćali pismima.⁵⁰ Ova trvenja i sumnje išli su do te mjere da je Imam u odgovoru skupini šiija, s vidnim ogorčenjem, pisao: “Niko od mojih očeva nije u pogledu svog imamata doživio od šiija takva osporavanja i sumnje.”

Kako bi razbio sve sumnje i nedoumice, sačuvao svoje drugove od opasnosti, podigao njihov moral i uputio zabludjele, Imam Askeri je bio prinuđen smaknuti neke zastore te javno kazivati ljudima o nekim stvarima koje su s one strane tvarnoga svijeta, što se pokazalo kao najdjelotvorniji način opovrgavanja oponenta i snaženja vjere šiija.

Ebu Hašim Džaferi, za koga smo ranije kazali da je bio jedan od najbližih Imamovih drugova, priča: “Kad god bih došao kod Imama Askerija, mir neka je na nj, osvjedočio bih se u nove znakove i dokaze njegovog imamata.”

Kako bi nam Imamova djelatnost na ovom planu bila jasnija, navest ćemo nekoliko primjera Imamovih predskazanja i kazivanja o stvarima iz gajba:

1. Muhammed ibn Ali Semeri, jedan od bliskih i prisnih imamovih drugova, kaže: “U pismu meni Imam Askeri, mir neka je na nj, napisao je: ‘Pred vama je smutnja, pa budite spremni!’ Nekoliko dana kasnije dođe do spora i sukoba među Hašimijama. Pisao sam Imamu: ‘Je li to ona smutnja?’, pa mi odgovori: ‘Ne, to nije to!’ Nekoliko dana kasnije Mu'tazz bi ubijen.⁵¹
2. Imam je dvadesetak dana prije ubistva Mu'tazza pisao Ishaku ibn Džaferu Zubejriju: “Ostani kod svoje kuće, jer desit će se važna stvar.” Ovaj priča: “Nakon što je ubijen Beriha, pisao sam Imamu: ‘Desilo se ono o čemu ste govorili. Šta sad da činim?’, a Imam odgovori: ‘Događaj na koji sam mislio je nešto drugo.’ Ne prođe dugo, a bi ubijen Mu'tazz.”⁵²

⁴⁷ Tabasi, *Ibid*, str. 217.

⁴⁸ Mesudi, *Asbatu vasiyet*, str. 234.

⁴⁹ Mesudi, *Ibid*, str. 246.

⁵⁰ Mesudi, *Ibid*, str. 238.

⁵¹ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 207.; Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 298.

⁵² Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 340.; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str 436.; Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-

3. Muhammed ibn Hamza Serevi priča: “Posredstvom Imaovog bliskog druga Ebu Hašima Džaferija poslao sam Imamu pismo u kome sam ga zamolio da dovi za mene kako bih se izbavio iz siromaštva. Imam mi svojeručno odgovori: ‘Blago tebi, jer Bog će te uskoro učiniti nepotrebitim. Tvoj amidžić Jahja je umro i nema nasljednika, pa će ti uskoro pripasti naslijeđe u vrijednosti sto hiljada dirhema.’”⁵³
4. Ebu Hašim Džaferi kaže: “Bijah u zatvoru. Požalih se na Imamu na težinu okova i lanaca. Imam mi u odgovor napisao: ‘Danas ćeš podne-namaz klanjati kod svoje kuće.’ I doista, samo malo nakon toga bijah oslobođen i klanjao sam podne kod svoje kuće.”
5. Ahmed ibn Muhammed priča: “U doba kad je abasidski halifa Muhtadi počeo sa ubistvima mevalija, u pismu hazreti Askeriju, mir neka je na nj, napisah: ‘Hvala Bogu da je halifa zauzet nečim drugim, pa nema vremena ni prilike da Vas uznemirava. Čuo sam da Vam je prijeto i rekao: Treba ih zatrti s lica Zemlje!’ Imam mi svojeručno napisao odgovor: ‘On neće živjeti dovoljno dugo da ostvari svoje prijete. Brojeći od danas, šestoga dana umrijet će u poniženju i jadu.’ Šest dana kasnije Muhtadi je ubijen upravo onako kako je Imam predvidio.”
6. Džafer ibn Muhammed Kulansi kaže: “Moj brat Muhammed, čija žena bijaše trudna, pisao je hazreti Askeriju, mir neka je na nj, s molbom da dovi da se njegova žena rodi bez opasnosti i da rodi sina. U odgovoru, Imam mu napisao: ‘Bog će ti darovati sina, a Muhammed i Abdurahman su lijepa imena.’ Njegova žena rodi sina, i to blizance, pa im dadeš imena Muhammed i Abdurahman.”⁵⁴
7. Muhammed ibn Ajjaš priča: “Nas nekoliko razgovarali smo o kerametima Imama Askerija, mir neka je na nj. Jeda neprijatelj Ehli-bejta reče: ‘Pisat ću mu bez korištenja tinte, pa ako mi odgovori, prihvatit ću da je on na istini!’ Mi napisasmo pisma sa svojim pitanjima, a onaj poricatelj je pisao kalemom po papiru naprazno, bez umakanja u tintu, tako da nije ostajalo nikakvog traga. Poslali smo pisma Imamu, pa on svakom od nas odgovori, a na pismu namijenjenom onome poricatelju stajalo je njegovo i ime njegovog oca. Kad ovaj to vidje, pade u nesvijest, pa kad dođe sebi potvrdi Imama i uvrsti se među šijije.”⁵⁵
8. Ismail ibn Muhammed kaže: “Sjedio sam pred vratima Imama Askerija, mir neka je na nj. Kad Imam izađe, pridoh mu i požalih se na svoje siromaštvo, kuneći se da nemam čak niti jednoga dirhema. Imam mi reče: ‘Tako se kuneš, a u zemlju si zakopao dvjesto dinara?!’ A onda dodade: ‘Ne kažem to zato da ti ne bih ništa dao’, pa se okrenu ka svome slugi i reče: ‘Daj mu to što imaš uza se!’ Sluga mi onda pruži stotinu dinara. Imam mi potom kaza: ‘Bojim se da ćeš bez onih dvjesto dinara ostati onda kad ti veoma trebali!’ Otidoh potom do svog novca, i nađoh ga ondje gdje sam ga sakrio. Prenesoh ga onda na drugo mjesto i sakrih ga tako da ga niko ne može naći. Prošlo je neko vrijeme, i meni ustreba novca. Otidoh tamo gdje sam ga sakrio, ali ne nađoh ništa, što mi jako teško pade. Kasnije shvatih da je moj sin našao novac i uzeo ga. Tako sam naposljetku ostao bez tog novca i desilo se upravo onako kako je Imam kazao.”
9. Čovjek po imenu Halebi priča: “Okupili smo se u Samari i čekali smo da Ebu Muhammed (Imam Askeri) izađe iz kuće kako bismo ga izbliza vidjeli. Uto primih pismo od Imama u kome je stajalo: ‘Upozoravam vas da me niko ne selami i ne pokazuje na mene, inače će vam životi biti u opasnosti!’ Pored mene je stajao neki

---

kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 436.; Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv. 1, str. 506.

⁵³ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 214.; Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 432.

⁵⁴ Mesudi, *Ibid*, str. 241.

⁵⁵ Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebu Talib*, Ketabfurushi-ye Mustafavi, Qom, sv. 4, str. 440.

mladić, pa ga upitah: ‘Odakle si?’, a on odgovori: ‘Iz Medine.’ ‘Šta radiš ovdje?’, upitah, a on reče: ‘Postoje razilaženja u pogledu Ebu Muhammedovog imamata, pa sam došao da ga vidim i čujem, ili da vidim neki znak kako bi mi se srce smirilo. Ja sam, inače, potomak Ebu Zerra Gaffarija.’ U tom trenutku Imam Hasan, mir neka je na nj, izađe napolje sa svojim slugom. Kad naiđe pored nas, pogleda onog mladića i reče: ‘Jesi li ti Gaffarija?’ Mladić odgovori da jeste, a onda Imam upita: ‘Šta radi tvoja majka Hamdevija?’ ‘Dobro je’, odgovori mladić, pa Imam nakon ovog kratkog razgovora ode od nas. Upitah onda mladića: ‘Jesi li ga prije viđao?’ ‘Ne!’, odgovori on. ‘Je li ti ovo bilo dovoljno?’, upitah onda, a mladić reče: ‘I manje od ovoga bilo je dovoljno!’⁵⁶

10. Džafer ibn Muhammed kazuje: “Imam Askeri, mir neka je na nj, išao je putem, a mi smo ga pratili. Želio sam imati dijete, pa u srcu pomislih: ‘O Ebu Muhammede (Askeri), hoću li dobiti dijete?!’ Imam me tad pogleda, klimnu mi glavom u znak potvrde. Onda u srcu rekoh: ‘A hoće li biti sin?’ Imam odrečno zavrti glavom. Uskoro nam Bog dade kćer!”⁵⁷
11. Ali ibn Muhammed ibn Zijad priča: “Dođe mi od Imama pismo u kome je stajalo: ‘Prijeti ti opasnost, pa ne izlazi iz kuće.’ Uskoro me snađe jedna nevolja koja me uplaši, pa se obratih Imamu s pitanjem je li to ona nevolja na koju je mislio? U odgovor mi napisa: ‘Nevolja o kojoj sam govorio gora je od te.’ Uskoro, zbog Džafera ibn Mahmuda, bijah izložen progonu, a vlast je onome ko me uhvati nudila nagradu od stotinu hiljada dirhema.”⁵⁸

Priprema šiija za period skrivenosti

Budući da je skrivenost Imama odnosno predvodnika zajednice neuobičajena i teško shvatljiva stvar u koju nije lahko povjerovati, naročito nekim ljudima, Poslanik islama i Imami su postepeno upoznavali ljude s ovim pitanjem i pripremali ih na prihvatanje takve situacije.

Takav trud naročito je intenziviran i uočljiv u doba Imama Hadija i Imama Askerija, mir neka je na njih, budući da se vrijeme skrivenosti bilo približilo. Kako smo iz životopisa Imama Hadija vidjeli, on je svoje djelovanje poduzimao uglavnom posredstvom opunomoćenika i vrlo rijetko je s ljudima održavao lične kontakte.

Takav pristup je u doba Imama Askerija, mir neka je na nj, dodatno intenziviran. Po rođenju hazreti Mehdija, mir neka je na nj, pokazao ga je samo odabranim i s njim izuzetno prisnim šiijama, a njegovi kontakti sa šiijama su inače svakim danom bivali sve ograničeniji i rjeđi. Čak je i na upite i probleme šiija iz same Samare odgovarao pismima ili preko svojih opunomoćenika, pripremajući ih tako na prihvatanje uvjeta i situacije kakvi će vladati u periodu skrivenosti, odnosno na neizravan kontakt sa Imamom. Kako ćemo vidjeti, riječ je o istom metodu kakav će dvanaesti Imam primjenjivati u periodu male skrivenosti, pripremajući tako šiije na period velike skrivenosti.

Kazali smo da su neki od odabranih šiija bili u prilici vidjeti hazreti Mehdija, mir neka je na nj, te ćemo ovdje navesti neke primjere takvih susreta.

⁵⁶ Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 269.

⁵⁷ Tabasi, Šejh Muhammed Dževad, *Hiyati Imam Askeri*, Daftar-e tablighat-e islami, Qom 1413, str. 136.

⁵⁸ Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 207; Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 297.

Najava Mehdijeve, mir neka je na nj, skrivenosti

Ahmed ibn Ishak, jedan od odabranih i omiljenih drugova Imama Askerija, priča: “Došao sam kod Imama Askerija, mir neka je na nj, htijući ga pitati o Imamu nakon njega. No, prije nego ga i upitah, Imam reče: ‘O Ahmede ibn Ishak, otkako je stvorio svijet, pa do Dana sudnjega, Allah ga neće ostaviti bez Svoga dokaza. Bereketom prisustva Njegovog dokaza na zemlji, Bog ljude svijeta štiti od nesreće, šalje im kišu i pruža blagodati skrivene u srcu zemlje.’ Upitah: ‘Ko će biti predvodnik i Imam nakon Vas?’ Ima brzo ustade i ode u drugu sobu, a uskoro se vrati noseći u naručju dječaćića starog otprilike tri godine, čije je lice sijalo poput Mjeseca u četrnaestoj noći. Onda Imam reče: ‘O Ahmede ibn Ishak, da kod Boga i među Imamima nisi poštovan, ne bih ti pokazao ovog svoga sina. On je Poslanikovog imena i njegove loze, i ispunit će zemlju pravdom onako kako je sad ispunjena nepravdom. U ovome ummetu on je (po pitanju dužine skrivenosti) poput Hidra i Zul-Karnejna. Bit će skriven toliko dugo da će mnogi posumnjati, i zablude će biti spašeni samo oni koje Bog učvrsti u njihovom uvjerenju u imamat, te će uslišati njihove dove da ubrza njegovo pojavljivanje.’”

Blistavo lice istine

Uz svo neprijateljstvo i zlobu koje su ljudi s abasidskog dvora ispoljavali prema Imamu Askeriju, mir neka je na nj, njegova duhovna veličina i savršenost na njih bi katkad utjecali tako da nisu imali izbora osim spustiti ponizno glave pred njim i hvaliti ga svojim jezicima.

Abdullah ibn Hakan bio je važna ličnost na abasidskom dvoru, a njegov sin Ahmed, odgovoran za zemljišna pitanja u Komu i zadužen za sabiranje poreza u toj oblasti, važio je za jednog od ljutih neprijatelja imamata. Hasan ibn Muhammed A'sari, Muhammed ibn Jahja i ostali prenose da se na jednom skupu kod njega povede riječ o pristašama Alijeve obitelji i njihovom vjerovanju. Ahmed tom prilikom reče:

“Ja u Samari što se tiče alevija, Alijeve obitelji i Hašimija uopće nisam vidio nikoga tako časnog, poštenog, vrlig i izvanrednog kao što je Hasan ibn Ali ibn Muhammed (Imam Askeri). Njegova obitelj daje mu prednost nad njihovim starijima. On isti ugled uživa među vojnim zapovjednicima, vezirima i običnim pukom. Sjećam se da sam jednom bio kod svoga oca, kad vratari javiše: ‘Ebu Muhammed ibn Rida⁵⁹ (Imam Hasan Askeri) želi ući.’ Moj otac glasno reče: ‘Pustite ga da uđe!’ Začudih se tome što ga vratari pred mojim ocem spominju s vidnim poštovanjem i uvažavanjem. Kod moga oca s poštovanjem se smjelo spomenuti samo halifu, prijestolonasljednika ili onoga za koga je halifa naredio da mu se ukazuje poštovanje. Tad uđe tamnoput čovjek skladnog rasta, lijepog lica, dobro građen, mlad i naočit. Kad ga moj otac ugleda, diže se i priđe mu u susret. Ne sjećam se da je moj otac ikada nekom Hašimiji ili vojnom zapovjedniku iskazao takvo poštovanje. Moj otac onda pritisnu čelo na njegovu ruku, poljubi ga u obraz i grudi, pa ga uze za ruku i posadi ga na svoje mjesto za namaz, na kome je dotad sjedio, a sam sjede nasuprot njega. Zatim se upusti u razgovor s njim, govoreći svako malo *žrtvovao bih se za te*. Sve to me veoma začudi. Tad dođe vratar i reče: ‘Došao je Muvafak (halifin brat) i želi ući.’ Bilo je uobičajeno da se, kad Muvafak dolazi, svi vratari i vojni zapovjednici postroje u dva reda i da Muvafak uđe prolazeći kroz taj špalir.

Međutim, otac je ovaj put obraćao pažnju samo na Ebu Muhammeda (Imama Askerija) i razgovarao je s njim, dok ne ugleda Muvafakovog osobitog roba. Tad reče Ebu Muhammedu: ‘Žrtvovao bih se za te, ako nemate ništa protiv da sada pođete’, a onda naredi vratarima da ga isprate tako da ga Muvafak ne vidi. Ebu Muhammed se diže, a ustade i moj otac, zagrlj ga, pozdravi se s njim i isprati ga.

⁵⁹ Iz poštovanja i kao znak ugleda Imama Ride, mir neka je na nj, u ondašnjem društvu, čak i među Abasidima, Imama Dževada, Imama Hadija i Imama Askerija, mir neka je na nj, nazivali su Ibn Rida.

Tad rekoah očevim vratarima i slugama: 'Ah, ko je bio ovaj čovjek koga ste pred mojim ocem spominjali s poštovanjem i prema kome se on ovako ponio?!' Odgovoriše: 'On je jedan iz Alijeve porodice po imenu Hasan ibn Ali, a zovu ga i Ibn Rida.' Još više se začudih, pa sam cijeli dan do večeri razmišljao o njemu i odnosu mog oca prema njemu.

Moj otac običavao je sjesti nakon jacije i proučavati izvještaje koje je trebao proslijediti halifi. Pošto je klanjao namaz i sjeo, udoh i sjedoh s njim. Bio je sam. Upita me: 'Ahmede, trebaš li nešto?' Odgovorih: 'Da, oče, ako dopuštaš da kažem?' 'Dopušteno ti je', odgovori. Tad rekoah: 'Oče, ko je bio onaj čovjek koga sam jutros vidio, a prema kome si bio onako ponizan i pun poštovanja, te si mu se obraćao sa *žrtvovao bih se za te*, i govoreći da bi oca i majku dao za nj?' On odgovori: 'Sine moj, on je Imam rafidija⁶⁰ Hasan ibn Ali, poznat kao Ibn Rida.' Onda malo počuta, a čutao sam i ja. Potom nastavi: 'Sine moj, ako bi hilafet otišao iz ruku Abasida, niko među Hašimijama ga nije dostojan osim njega, i to zbog njegovih vrлина, čestitosti, skrušenosti, pobožnosti, morala, dobrote i pristojnosti. I njegov otac bio je velik i vrlinama ukrašen čovjek.'

Zbog ovih riječi još više se zamislih i zabrinuh, i bio sam još srditiji na svog oca. Jedino što sam imao na umu bilo je da se raspitam o Ibn Ridi i saznam što više o njemu. Nisam o njemu upitao nijednog Hašimiju, vojnog zapovjednika, učenjaka, kadiju, fakiha ili bilo koga drugog, a da nisam čuo beskrajne pohvale na njegov račun. Svi su ga spominjali samo po dobru i davali mu prednost nad svim ostalima u njegovoj porodici. Tako njegov ugled u mojim očima poraste, jer ne nađoh nijednog njegovog prijatelja ili neprijatelja a da nije o njemu govorio lijepo i hvalio ga...⁶¹

Imamov šehadet i spletke bez rezultata

Mu'tamid Abasi, koji je stalno bio zabrinut Imamovim ugledom i omiljenošću u narodu, vidjevši da Imamova popularnost stalno raste i da zatočenje, represije i stalnom nadzor imaju suprotan efekat od željenog, odlučio se za staru pokvarenjačku metodu i tajno je otrovao Imama.

Čuveni šiijski učenjak Tebrisi piše: "Mnogi naši učenjaci kažu da je Imam Askeri, mir neka je na nj, postao šehid nakon što je otrovan, baš kao što su njegov otac, djed i svi Imami postali šehidima." Kef'ami, glasoviti šiijski učenjak, kaže: "Njega je otrovao Mu'tamid", a Muhammed ibn Džeriri ibn Rustem, šiijski učenjak iz 4. stoljeća, uvjeren je da je Imam Askeri, mir neka je na nj, stupanj šehadeta dosegao tako što je otrovan.^{62,63}

Jedan od dokaza da je Imam šehidom postao tako što je ubijen od abasidske vlasti jeste i to što je Mu'tamid u danima kad je Imam otrovan umirao nastojao na sve načine da to prikaže kao prirodnu smrt.

Ibn Sebbag Maliki, jedan od sunitskih učenjaka, prenosi od Abdullaha ibn Hakana, čovjeka s abasidskog dvora (o čijem poštovanju spram Imama smo govorili) sljedeće:

"U vrijeme smrti Ebu Muhammeda Hasana ibn Alija Askerija, mir neka je na nj, abasidski halifa Mu'tamid ponašao se na osobit način, što nas je sve čudilo jer nismo očekivali da će on (kao halifa koji je u rukama držao moć) ispoljavati takvo stanje. Kad se Ebu Muhammed (Imam Askeri) razbolje, petorica ljudi iz najbližeg halifinog okruženja, sve sami dvorski pravници, otiđoše njegovoj kući. Mu'tamid im je naredio da ostanu u Ebu Muhammedovoj kući i da ga obavještavaju o svemu što se događa, a posla i jednu skupinu njegovatelja da se brinu

⁶⁰ Neprijatelji šiija nazivali su šiije rafidijama.

⁶¹ Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 338.; Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Teheran 1381, sv. 1, str. 503.; Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 3, str. 197. Brošura organizacije „Dar rah-e haq“ posvećena Imamu Hasanu Askeriju, str. 13-18.

⁶² *Ilamul-veri*, Dari kitabul-islamiyye, str. 367.

⁶³ *Dela'ilul-imamet*, Menshureti Mektebetul-haydariyye, Nedžef 1383, str. 223.

o njemu. Također, Kadi ibn Bahtijaru naredi da odabere deset povjerljivih ljudi i pošalje ih Ebu Muhammedovoj kući, pa da oni od jutra do mraka paze na njega i nadgledaju njegovo stanje. Dva ili tri dana kasnije halifi javiše da se Ebu Muhammedovo stanje pogoršalo i da je malo vjerovatno da će se popraviti. Halifa naredi da se danonoćno pazi na njegovu kuću, te je Imamova kuća bila pod stalnim nadzorom, dok nekoliko dana kasnije on ne preseli s ovog svijeta.

Kad se proširi vijest o Imamovoj smrti, u Samari se podiže vreva, svi su bili u žalosti i oplakivali su ga, zatvoriše se bazari i dućani. Na dženazu dođoše Hašimije, državni službenici, vojni zapovjednici, gradske kadije, pjesnici i silan svijet, tako da je samara tog dana ličila na skup ljudi za Dan sudnji.

Kad je tijelo bilo pripremljeno za ukop, halifa posla svog brata Isu ibn Mutevekila da klanja namaz Imamu. Kad spustiše tijelo na tlo radi dženaze, Isa priđe i otkri Imamovo lice. Pokaza ga članovima Alijeve loze, Abasidima, kadijama i učenjacima, i reče: 'Ovo je Ebu Muhammed Askeri, koji je umro prirodnom smrću, a ti-i-ti halifini službenici bili su svjedoci da je tako.' Onda pokri Imamovo lice, klanja namaz, pa naredi da ponesu tijelo..."

Naravno, ovaj namaz bio je tek protokolarni, dio plana koji je vladajući režim osmislio kako bi prikrio Imamov šehadet, jer, kako je među šiitskim učenjacima poznato, hazreti Mehdi, Bog ubrzao njegov dolazak, klanjao je dženaza-namaz svom velikom ocu Imamu Askeriju, mir neka je na nj.

Uzaludan trud Džafera Lašca

Ebul-Adjan priča: "Bio sam jedan od službenika Imama Askerija, mir neka je na nj, i raznosio sam njegova pisma u razne gradove. Kad se Imam na smrt razbolje, dođoh ga služiti. Imam napisa pisma i reče: 'Oduzi ovo u Medain. Petnaest dana neće te biti u Samari, a kad pentaestog dana stigneš u grad, čut ćeš plač i žalovanje, i tad će gasuliti moje tijelo.' Rekoh: 'Poglavare moj, ako se tako desi, ko je Imam nakon Vas?'" On reče: 'Onaj ko mi bude klanjao dženazu-namaz jeste Imam nakon mene.' Tad rekoh: 'Kažite nam još neke znakove', pa on kaza: 'Onaj ko bude znao o onome što je za pojasom.' Strahopoštovanje prema Imamu i njegova veličina spriječiše me da pitam šta misli pod onim što je u pojasu.

Oduzoh Imamova pisma u Medain, a petnaestog dana vratih se u Samaru. Vidjeh da je onako kako je Imam rekao i čuh plač iz njegove kuće. Vidjeh također da njegov brat Džafer (Kezzab-Lažac) sjedi pred Imamovom kućom, dok se oko njega okupila skupina šiija koji mu izražavaju saučešće i čestitke (!!!)

Stegnu me u grlu kad to vidjeh, pa rekoh sebi: 'Ako je sad Džafer Imam, onda se situacija u pogledu imamata dobrano promijenila. Jer, svojim očima sam gledao kako Džafer pije vino i kocka se, a volio je i tar i tamburu. I ja mu priđoh, izrazil mu saučešće zbog smrti brata i čestitah imamat, ali on me ništa ne upita.'

Tad napolje izađe Ukid, sluga Imamove kuće, pa reče Džaferu: 'Tijelo tvoga brata umotali su u ćefine, dođite klanjati namaz.' Džafer uđe u kuću okružen šiijama. Na njihovom čelu je bio Hasan ibn Ali poznat kao Selima.

Kad dođosmo u dvorište kuće, vidjesmo da su tijelo Imama Askerija, mir neka je na nj, umotali u ćefine i položili na tabut. Džafer istupi kako bi predvodio dženaza-namaz. Kad htjede izreći namaski tekbir, odjednom se pojavi tamnoput i crnokos dječak, malo razmaknutih zuba, povuče Džafera za odjeću i reče: 'Amidža, skloni se! Ja trebam klanjati dženazu svome ocu.' Džafer se skloni, a lice mu bijaše promijenilo boju. Onaj dječak klanja dženazu Imamu, pa sahraniše Imama u njegovoj kući, uz kabur njegovog oca Imama Hadija.

Potom se onaj dječak okrenu ka meni i reče: 'O čovječe iz Basre, daj mi pisma s odgovorima koja imaš sa sobom.' Dadoh mu ta pisma i rekoh sebi: 'Ovo su ona dva znaka (klanjanje dženaze i traženje pisama sakrivenih za pojasom). Nema šta drugo biti!' Onda priđoh

Džaferu, koji je stajao podignute glave. Hadžiz Veša, koji je bio ondje prisutan, upita Džafera: 'Ko je bio onaj dječak?!' Htio je tako podržati Džafera koji je lažno tvrdio za sebe da je novi Imam. Džafer odgovori: 'Tako mi Boga, ne znam ga i nikad ga prije nisam vidio!' Sjedili smo ondje, kad dođe skupina ljudi iz Koma, pa upitaše za Imama Hasana Askerija, mir neka je na nj. Kad saznaše da je Imam preselio, upitaše: 'Ko je Imamov nasljednik?' Prisutni pokazaše na Džafera. Oni poselamiše Džafera, izraziše mu saučešće i čestitke, a onda rekoše: 'Donijeli smo pisma i novac. Pa, kažite nam od koga su ta pisma i koliko novca ovdje ima?' Džafera to pitanje začudi i zbuni, pa on ustade između ljudi i reče: 'Oni očekuju od mene da poznajem gajb!' Uto iz kuće izađe sluga i reče: 'Pisma su od toga i toga, a imate ukupno hiljadu dinara, a to su vam dala deseterica.' Tad ono izaslanstvo iz Koma sve to pruži slugi, pa rekoše: 'Ko god da te poslao da ovo preuzmeš, doista je on Imam!''⁶⁴

Uzaludna nastojanja

Nakon šehadeta Imama Askerija, mir neka je na nj, Mu'tamid Abasi naivno je umišljao kako je ostvario svoje ciljeve i da njegovoj vlasti više ne prijete nikakva opasnost. No, kako bi se posve osigurao, poduzeo je još neke korake koji su pokazatelj njegove častoljubivosti, ali i duboke zabrinutosti Imamovim sinom. Nekim svojim ljudima naredio je da uđu u Imamovu kuću, temeljito pretraže njegove stvari i zapečate svu njegovu imovinu.

S druge strane, budući da je čuo da je iza hazreti Askerija, mir neka je na nj, ostao sin, potrudio se da ga nađe, pa je naredio da se pregleda Imamove žene i robinje, te da ga se odmah obavijesti ako se uoči da je neka od njih bila trudna. Prenosi se da se jednom od njegovih ljudi jedna robinja učinila sumnjivom, pa je halifa naredio da se tu robinju izdvoji i drži pod posebnim nadzorom. O njoj se starao Nehrir (jedan od dvorjana i halifin čovjek za posebne zadatke) sa skupinom žena. Dvije godine držali su onu robinju pod nadzorom, dok se naposljetku ne utvrdi da nije niti bila trudna i da je dojava bila lažna.⁶⁵

Kako bi pokazao da iza Imama Askerija, mir neka je na nj, nije ostao sin, odnosno da bi tako ostavio sljedbenike Ehli-bejta bez nade da će imati Imama, Mu'tamin naredi da se Imamova ostavština podijeli između njegove majke i brata (Džafera). Međutim, šiije su bili uvjereni da je iza Imama ostao sin koji je preuzeo imamat, budući da su neki od njih ranije imali priliku vidjeti Imamovog sinčića (a ranije smo naveli neke primjere tih susreta).

U svakom slučaju, pritisci, neugodnosti i uznemiravanja Imamove porodice nastavili su se, budući da su ljudi iz vlasti tragali za dvanaestim Imamom. To je potrajalo sve do ustanka Jakuba ibn Lejsa Safarija u Horasanu, iznenadne smrti Abdullaha ibn Jahje ibn Hakana i smutnje Sahibul-zendža u Basri, što je primoralo Abaside da sve snage mobiliziraju u tom pravcu, te više nije bilo prilike za uznemiravanje i tlačenje Imamove porodice.⁶⁶

⁶⁴ Suduq, Kemaluddin, *Nashr-e islamiye*, Qom 1405, str. 475.

⁶⁵ Kuleyni, *Usul-i Kafi*, Mektebetus-Suduk, Tehran 1381, sv. 1, str. 505.; Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 329.

⁶⁶ Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 50, str. 331.; Ebu Džafer Muhammed ibn Džerir At-Taberi, *Dila'ilul-imamet*, Menshureti Rida, Qom 1363, str. 224.; Suduq, Kemaluddin, *Nashr-e islamiye*, Qom 1405, str. 475.

Smatramo važnim napomenuti da smo se pri pisanju ovog poglavlja, pored literature navedene u fusnotama, služili i još posebnim izdanjem institucije "Dar rah-e haq" posvećenim Imamu Askeriju, te radovima o jedanaestom Imamu iz pera ajetullaha Džafera Subhanija i hodžetul-islama Sejjida Alija Akbara Karašija.sss